

Spojené veci C-396/05, C-419/05 a C-450/05

Doris Habelt a i.

proti

Deutsche Rentenversicherung Bund

(návrhy na začatie prejudiciálneho konania
podané Sozialgericht Berlin a Landessozialgericht Berlin-Brandenburg)

„Sociálne zabezpečenie — Nariadenie (EHS) č. 1408/71 — Prílohy III a VI — Voľný pohyb osôb — Články 18 ES, 39 ES a 42 ES — Dávky v starobe — Doby prispievania dosiahnuté mimo územia Spolkovej republiky Nemecko — Neexportovateľnosť“

Návrhy prednesené 28. júna 2007 — generálna advokátka V. Trstenjak I - 11900

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 18. decembra 2007 I - 11948

Abstrakt rozsudku

1. *Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Právna úprava Spoločenstva — Vecná pôsobnosť — Dávky v starobe alebo pozostalostné dávky*

[Nariadenie Rady č. 1408/71, článok 4 ods. 1 písm. c) a d) a článok 4 ods. 4]

2. *Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Dávky v starobe — Osobitné podmienky nemeckej právnej úpravy*
(Články 18 ES, 39 ES a 42 ES; nariadenie Rady č. 1408/71, článok 4 ods. 1 a príloha VI C bod 1)
3. *Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Právna úprava Spoločenstva — Vecná pôsobnosť — Dávky v starobe alebo pozostalostné dávky*
[Nariadenie Rady č. 1408/71, článok 4 ods. 1 písm. c) a d)]
4. *Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Právna úprava Spoločenstva — Nahradenie dohovorov o sociálnom zabezpečení uzatvorených medzi členskými štátmi — Obmedzenia*
[Články 39 ES a 42 ES; nariadenie Rady č. 1408/71, príloha III A a B bod 35 písm. e)]
5. *Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Dávky v starobe — Osobitné podmienky nemeckej právnej úpravy*
(Článok 42 ES; nariadenie Rady č. 1408/71, článok 4 ods. 1 a príloha VI C bod 1)

1. Dávku možno považovať za dávku sociálneho zabezpečenia, pokiaľ je priznávaná poberateľom mimo akéhokoľvek individuálneho a diskrečného posúdenia osobných potrieb, na základe zákonom stanovenej situácie a ak sa vzťahuje na jedno z rizík výslovne uvedených v článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71.

Pokiaľ ide o nemecké starobné dôchodky založené pôvodne na dobách prispievania dosiahnutých dotknutými osobami v častiach územia, kde sa počas dotknutých období uplatňovali nemecké ríšske

zákony sociálneho zabezpečenia, ale ktoré sa nachádzajú mimo územia Spolkovej republiky Nemecko, uvedené doby prispievania nie sú uznané z dôvodu vojny, ale preto, že príspevky sa platili na základe nemeckých zákonov v oblasti dôchodkového poistenia. Uvedené dávky sú financované, podobne ako dôchodky založené na dobách dosiahnutých na území dnešnej Spolkovej republiky Nemecko, príspevkami poistencov, ktorí v súčasnosti pracujú. Okrem iného vyplácanie takých dávok v súvislosti s príjemcami s bydliskom mimo územia Spolkovej republiky Nemecko nie je vecou voľnej úvahy, hoci aj len v rozsahu, v akom zákonný systém dôchodkového poistenia stanovuje, že dôchodky na základe dôb prispievania dosiahnuté na častiach územia, kde sa uplatňovali zákony sociálneho zabezpečenia Nemeckej ríše, sa spravidla vyplácajú do zahraničia, pokiaľ sa oprávnené osoby narodili pred 19. májom 1950 a zriadili si

svoje zvyčajné bydlisko v zahraničí pred 19. májom 1990. Na základe uvedeného takéto dávky so zohľadnením uvedených znakov treba považovať za dávky v starobe a pozostalostné dávky v zmysle článku 4 ods. 1 písm. c) a d) nariadenia č. 1408/71.

(pozri body 63, 66, 67, 69)

2. Ustanovenia prílohy VI C, nazvanej „Nemecko“, bodu 1 nariadenia č. 1408/71 nie sú v súlade so slobodou pohybu osôb a najmä článkom 42 ES, pokiaľ pripúšťajú na účely vyplácania dávok v starobe podmieniť zohľadnenie dôb prispievania dosiahnutých v rokoch 1937 až 1945 v častiach územia, kde sa uplatňovali nemecké ríšske zákony sociálneho zabezpečenia, ale ktoré sa nachádzajú mimo územia Spolkovej republiky Nemecko, bydliskom príjemcu v tomto členskom štáte.

Ustanovenia nariadenia č. 1408/71, ktoré majú zaručovať poberanie dávok

sociálneho zabezpečenia na účet príslušného členského štátu aj v prípade poistenca, ktorý pracoval výlučne vo svojom štáte pôvodu, má bydlisko v inom členskom štáte alebo ho tam zriadi, totiž určite prispievajú k zaručeniu slobody pohybu pracovníkov podľa článku 39 ES, ale aj občanov Únie v rámci Európskeho spoločenstva podľa článku 18 ES. Odmietnutie nemeckých úradov zohľadniť na účely výpočtu dávok v starobe príspevky platené dotknutými osobami počas dotknutých dôb vedie k tomu, že výkon ich práva na voľný pohyb v rámci Spoločenstva je zjavne sťažený alebo vylúčený, a tým predstavuje prekážku tejto slobody.

Pokiaľ ide o osobitné nepríspevkové dávky uvedené v prílohe IIa nariadenia č. 1408/71, zákonodarca Spoločenstva môže prijať v rámci vykonania článku 42 ES ustanovenia o výnimkách zo zásady exportovateľnosti dávok sociálneho zabezpečenia. Podmienka bydliska v štáte príslušnej inštitúcie sa môže oprávnenne vyžadovať, najmä pre poskytovanie dávok, ktoré sú úzko spojené so sociálnym prostredím. Tak to zjavne nie je v prípade dávok sociálneho zabezpečenia, ktoré sú upravené článkom 4 ods. 1 uvedeného nariadenia a ktoré sa nezdaajú byť spojené s charakteristickým sociálnym prostredím členského štátu, ktorý ich zaviedol, a teda nemôžu byť viazané na podmienku bydliska. Ak by sa

za týchto okolností umožnilo členskému štátu odvolávať sa na dôvody integrácie do sociálneho života tohto členského štátu s cieľom stanoviť podmienku bydliska, priamo by to porušovalo základný cieľ Únie podporovať pohyb osôb v rámci Únie a ich integráciu do spoločnosti v iných členských štátoch.

Okrem iného, hoci značné ohrozenie finančnej rovnováhy systému sociálneho zabezpečenia môže odôvodňovať takéto prekážky, nemecká vláda nepreukázala, v akej miere premiestnenie bydliska do zahraničia môže zvýšiť finančné záväzky nemeckého systému sociálneho zabezpečenia.

(pozri body 78, 79, 81 — 83, 85,
bod 1 výroku)

3. Dávku možno považovať za dávku sociálneho zabezpečenia, pokiaľ je priznávaná poberateľom mimo akéhokoľvek individuálneho a diskrečného posúdenia osobných potrieb, na základe zákonom

stanovenej situácie a ak sa vzťahuje na jedno z rizík výslovne uvedených v článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71.

Pokiaľ ide o dávky založené na dobách prispievania podľa nemeckého zákona o nároku na dôchodok nadobudnutého príspevkami v zahraničí, cieľom tohto zákona je integrovať poistené osoby, ktoré dosiahli doby prispievania v zmysle tohto zákona do nemeckého zákonného systému dôchodkového poistenia; s týmito poistenými osobami sa zaobchádza tak, akoby uvedené doby poistenia dosiahli v Nemecku. Okrem toho, ak existujú situácie, v ktorých na dávky platené podľa uvedeného zákona je možné hľadieť ako na dávky určené na zmiernenie ťažkých situácií vzniknutých v dôsledku udalostí v súvislosti s národno-socialistickým režimom a druhou svetovou vojnou, tak v prípade situácie vo veci samej to neplatí. Navyše vyplácanie uvedených dávok príjmom, ktorí nemajú svoje bydlisko na území Spolkovej republiky Nemecko, nie je vecou voľnej úvahy, hoci aj len v rozsahu, v akom zákonné dôchodkové poistenie stanovuje, že dôchodky na základe dôb prispievania podľa nemeckého zákona o nároku na dôchodok nadobudnutého príspevkami v zahraničí sú spravídla vyplácané do zahraničia, keď sa oprávnené osoby narodili pred 19. májom 1950 a svoje zvyčajné bydlisko si zriadili

v zahraničí pred 19. májom 1990. Podľa toho sa uvedené dávky musia zo zreteľom na ich charakteristiky považovať za dávky v starobe a pozostalostné dávky v zmysle článku 4 ods. 1 písm. c) a d) nariadenia č. 1408/71.

(pozri body 107, 110 — 112, 114)

4. Strata, na základe prílohy III A a B bodu 35 písm. e) nariadenia č. 1408/71, ako aj dohovoru o sociálnom zabezpečení uzatvorenom medzi Spolkovou republikou Nemecko a Rakúskou republikou 4. októbra 1995, nároku na dávky v starobe vyplývajúca z dohovoru o sociálnom zabezpečení uzatvorenom medzi uvedenými štátmi 22. decembra 1966, aj keď sa dotknutá osoba usadila v Rakúsku pred nadobudnutím účinnosti nariadenia č. 1408/71 v tomto členskom štáte, porušuje články 39 ES a 42 ES. Uvedené ustanovenia nariadenia č. 1408/71 a nemecko-rakúskeho dohovoru z roku 1995 sú teda nezlučiteľné s článkami 39 ES a 42 ES, pokiaľ za okolností, keď príjemca má bydlisko v Rakúsku, tieto ustanovenia pripúšťajú na účely vyplácania dávok v starobe podmieniť zohľadnenie dôb prispievania dosiahnutých na základe zákona o nároku na dôchodok nadobudnutého príspevkami v zahraničí v rokoch 1953 až 1970 v Rumunsku bydliskom príjemcu na území Spolkovej republiky Nemecko.

Ustanovenia práva Spoločenstva sa môžu totiž aplikovať na pracovné činnosti vykonávané mimo územia Spoločenstva, ak si pracovný pomer zachová dostatočne úzku väzbu s týmto územím. Túto zásadu treba chápať tak, že sa vzťahuje aj na prípady, v ktorých pracovný pomer má dostatočne úzku väzbu s právom členského štátu a tým s príslušnými pravidlami práva Spoločenstva.

(pozri body 122, 124, 125, bod 2 výroku)

5. Ustanovenia prílohy VI C, nazvanej „Nemecko“, bodu 1 nariadenia č. 1408/71 nie sú v súlade so slobodou pohybu osôb a najmä článkom 42 ES, pokiaľ pripúšťajú na účely vyplácania dávok v starobe podmieniť zohľadnenie dôb prispievania dosiahnutých na základe zákona o nároku na dôchodok nadobudnutého príspevkami v zahraničí v rokoch 1953 až 1970 v Rumunsku bydliskom príjemcu v Spolkovej republike Nemecko.

(pozri bod 129, bod 3 výroku)